מרדכי (פ' תנו) ובית יוסף (ד"ה כתוב) בשם ארחות חיים (אות ספא)): ז (לא) ס‎חֲתִיכַת חֶרֶס (לב) * שֶׁנִּשְׁבְּרָה (טו) ע‎בְּחֹל מִכְּלִי, וּרְאוּיָה לְכַסּוֹת בָּהּ כְּלִי, מֻתָּר לְטַלְטְלָהּ פ‎אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין כֵּלִים מְצוּיִים שָׁם לְכַסּוֹתָם בָּהּ. * צ‎וְאִם זְרָקָהּ * לָאַשְׁפָּה * מִבְּעוֹד יוֹם, אָסוּר לְטַלְטְלָהּ, כֵּיוָן שֶׁבִּטְּלָהּ מִהְיוֹת עוֹד כְּלִי. הַגָּה: וַאֲפִלּוּ חֲזֵי לֶעָנִי, הוֹאִיל וְהִקְצוּהוּ הַבְּעָלִים שֶׁלּוֹ אַף עַל פִּי שֶׁהֵם עֲשִׁירִים, דְּמֻקְצֶה לֶעָשִׁיר הָוֵי מֻקְצֶה לֶעָנִי כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר סוֹף הַסִּימָן (ר"ן פרק (במה אשה) [כירה] (כט. ד"ה ומהא)). וְדַוְקָא חֲתִיכַת חֶרֶס (לג) מִשּׁוּם דְּאָתְיָא מִשִּׁבְרֵי כְלִי, ק‎אֲבָל דָּבָר (לד) שֶׁאֵין בּוֹ שַׁיָּכוּת כְּלִי, כְּגוֹן (טז) [טז] צְרוֹרוֹת אוֹ אֲבָנִים, אַף עַל פִּי שֶׁרְאוּיִים לְכַסּוֹת בָּהֶם כְּלִי, אָסוּר לְטַלְטְלָם. הַגָּה: דְּכָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ כְּלִי כְּלָל, אָסוּר לְטַלְטְלוֹ אֲפִלּוּ לְצֹרֶךְ גּוּפוֹ, כָּל שֶׁכֵּן לְצֹרֶךְ מְקוֹמוֹ (מרדכי פרק קמא דיום טוב (סי' תרמה)): ח ר‎כָּל הַכֵּלִים הַנִּטָּלִים בְּשַׁבָּת, (יז) דַּלְתוֹתֵיהֶן שֶׁנִּתְפָּרְקוּ מֵהֶם נִטָּלִים, (לה) בֵּין נִתְפָּרְקוּ בְּחֹל בֵּין נִתְפָּרְקוּ בְּשַׁבָּת: ט ש‎דֶּלֶת

ס שם. ע שם בְּתוֹסָפוֹת (ד"ה הא). פ שם וּכְרָבָא. צ שם. ק רַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק כ"ה (ה"ו) וּמָרְדְּכַי בְּפֶרֶק קַמָּא דְּיוֹם טוֹב (סי' תרמב) וְכֵן נִרְאָה מִדִּבְרֵי הַטּוּר. ר שַׁבָּת קכ"ב (ע"ב) בְּמִשְׁנָה וּבַגְּמָרָא. ש שם בַּגְּמָרָא.

בְּאֵר הֵיטֵב

ז (טו) בְּחֹל. הוּא הַדִּין בְּשַׁבָּת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סָעִיף ו', עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יז) וְט"ז (סק"ו): (טז) צְרוֹרוֹת. פָּשׁוּט דְּהוּא הַדִּין חֲתִיכוֹת עֵץ שֶׁאֵינוֹ כְּלִי, אָסוּר לְטַלְטְלוֹ וַאֲפִלּוּ לְצֹרֶךְ גּוּפוֹ, כְּגוֹן לִתְקֹעַ אוֹתוֹ בִּמְקוֹם בְּרִיחַ לַדֶּלֶת, אִם לֹא שֶׁעָשָׂה בּוֹ קְצָת תִּקּוּן מַעֲשֶׂה קֹדֶם שַׁבָּת, וְרַבִּים נִכְשָׁלִים בָּזֶה. אֲבָל עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי שָׁרֵי בְּכָל אִסּוּר מֻקְצֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן רע"ו סָעִיף ג' לְעִנְיַן טִלְטוּל נֵר. ט"ז (סק"ז). וּפְתִילָה שְׁלֵמָה מִקְּרֵי כְּלִי, וְשִׁבְרֵי פְּתִילָה מִקְּרֵי צְרוֹרוֹת, וְאִם כֵּן מֻתָּר לְטַלְטֵל נֵר שָׁלֵם שֶׁל חֵלֶב אוֹ שַׁעֲוָה, לְצֹרֶךְ גּוּפוֹ וּלְצֹרֶךְ מְקוֹמוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סָעִיף ג', עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יח): ח (יז) דַּלְתוֹתֵיהֶן. וּדְלָתוֹת שֶׁל בַּיִת אָסוּר. רַמְבַּ"ם (פכ"ה ה"ו):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ז [טז] צְרוֹרוֹת. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יח) שֶׁכָּתַב שֶׁטּוֹעִים הֵם, שֶׁאֵינוֹ מֻתָּר לְטַלְטֵל נֵר שָׁלֵם אֶלָּא כְּשֶׁצָּרִיךְ לוֹ לְדָבָר הַמֻּתָּר, וַאֲפִלּוּ חָשֵׁב מֵאֶתְמוֹל, וַאֲפִלּוּ עַל יְדֵי קָטָן יֵשׁ לְהַחְמִיר, עַיֵּן שָׁם. וּבְמוֹר וּקְצִיעָה כָּתַב דְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם כָּתַב לְפִי טָעוּתָם, אֲבָל לְדִינָא כֵּיוָן דְּלֹא חֲזֵי לְמַאֲכָל וּלְתַשְׁמִישׁ הָוֵי לֵיהּ כַּאֲבָנִים וּצְרוֹרוֹת, וַאֲפִלּוּ לְצֹרֶךְ גּוּפוֹ וּמְקוֹמוֹ אָסוּר, עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

ז (לא) חֲתִיכַת חֶרֶס וְכוּ'. הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ הוֹסִיף בְּכָאן לְבָאֵר שְׁנֵי דְּבָרִים דְּשַׁיְּכִי לַסָּעִיף הַקֹּדֶם. אֶחָד, דְּמָה שֶׁנִּזְכַּר שָׁם דְּסַגֵּי בְּמָה שֶׁיִּהְיֶה הַשֶּׁבֶר רָאוּי לְכַסּוֹת בָּהּ, מְהַנֵּי אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מְצוּיִים כְּלִי לְכַסּוֹת בָּהּ, (כט) דְּהַיְנוּ בְּכַרְמְלִית אוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, כְּגוֹן שֶׁנּוֹטְלוֹ לְקַנֵּחַ בָּהּ מִנְעָלוֹ מִטִּיט. וְהַטַּעַם דְּכֵיוָן דְּאִיכָּא תּוֹרַת כְּלִי עֲדַיִן עַל הַשֶּׁבֶר בְּחָצֵר, (ל) גַּם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אֵין שֵׁם מֻקְצֶה עָלֶיהָ. שֵׁנִית, דְּאִם זְרָקָהּ לָאַשְׁפָּה מִבְּעוֹד יוֹם, שׁוּב שֵׁם מֻקְצֶה עָלֶיהָ וְאָסוּר לְטַלְטְלָהּ: (לב) שֶׁנִּשְׁבְּרָה בְּחֹל. וְהוּא הַדִּין (לא) שֶׁנִּשְׁבְּרָה בְּשַׁבָּת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סָעִיף ו', אֶלָּא דְּנָקַט בְּחֹל מִשּׁוּם סֵיפָא דִּזְרָקָהּ לָאַשְׁפָּה מִבְּעוֹד יוֹם, דְּאִם זְרָקָהּ בְּשַׁבָּת, שָׁרֵי לְטַלְטְלָהּ אֲפִלּוּ כְּשֶׁנִּשְׁבְּרָה מִבְּעוֹד יוֹם [וְכֵן הַדִּין לְעִנְיַן שְׁיָרֵי מַחְצֶלֶת בְּסָעִיף י"ב], כֵּיוָן שֶׁבֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת הָיָה עֲדַיִן עַל הַשֶּׁבֶר תּוֹרַת כְּלִי: (לג) מִשּׁוּם דְּאָתְיָא. הַיְנוּ כֵּיוָן דְּמֵעִקָּרָא הָיְתָה כְּלִי גְּמוּרָה, עֲדַיִן תּוֹרַת כְּלִי עָלֶיהָ כָּל שֶׁהִיא רְאוּיָה לְשׁוּם מְלָאכָה: (לד) שֶׁאֵין בּוֹ שַׁיָּכוּת וְכוּ'. וּכְגוֹן (לב) עֲשָׁשִׁית שֶׁל בַּרְזֶל וְטַבְלָא וְכֵן בְּקַעַת [הַיְנוּ חֲתִיכַת עֵץ], כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ כְּלִי אָסוּר לְטַלְטְלוֹ אֲפִלּוּ לְצֹרֶךְ גּוּפוֹ, כְּגוֹן לִתְקֹעַ אוֹתוֹ בִּמְקוֹם בְּרִיחַ לַדֶּלֶת אוֹ לִסְמֹךְ בּוֹ אֵיזֶה דַּף שֶׁיִּשְׁכַּב עָלָיו, אִם לֹא שֶׁיַּעֲשֶׂה בּוֹ קְצָת מַעֲשֶׂה תִּקּוּן קֹדֶם הַשַּׁבָּת לְהוֹכִיחַ שֶׁעוֹמֵד לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, אוֹ שֶׁיְּיַחֲדֶנָּה מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְעוֹלָם לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, וּכְמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר לְקַמָּן בְּסָעִיף כ"ב, וְרַבִּים נִכְשָׁלִין בָּזֶה [אַחֲרוֹנִים]. פְּתִילָה נִקְרֵאת כְּלִי (לג) וַאֲפִלּוּ נִדְלְקָה קְצָת מִמֶּנָּה בְּשַׁבָּת שֶׁעָבְרָה [דְּאִם דָּלְקָה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת בְּשַׁבָּת זוֹ הֻקְצָה לְכָל הַשַּׁבָּת כִּדְלְעֵיל בְּסִימָן רע"ט (ס"א)] אוֹ בְּחֹל, וְדִינָהּ כִּכְלִי שֶׁמְּלַאכְתּוֹ לְאִסּוּר שֶׁמֻּתָּר לְטַלְטְלוֹ לְצֹרֶךְ גּוּפוֹ וּמְקוֹמוֹ, אֲבָל שִׁבְרֵי פְּתִילָה שֶׁאֵינָן עוֹמְדִין עוֹד לְהַדְלָקָה בְּנֵר, הֲרֵי הֵן כִּצְרוֹרוֹת וַאֲבָנִים שֶׁאָסוּר לְטַלְטְלָן אֲפִלּוּ לְצֹרֶךְ גּוּפָן וּמְקוֹמָן. (לד) וְכֵן נֵר שָׁלֵם שֶׁל שַׁעֲוָה אוֹ חֵלֶב, וַאֲפִלּוּ נִדְלְקָה כְּבָר בְּחֹל אוֹ בְּשַׁבָּת שֶׁעָבְרָה, כָּל שֶׁהִיא עֲדַיִן רְאוּיָה לְהַדְלָקָה מִקְּרֵי כְּלִי שֶׁמְּלַאכְתּוֹ לְאִסּוּר. וּמִכָּאן מַרְגְּלָא בְּפוּמָא דְּאִינָשֵׁי דְּמֻתָּר לְטַלְטֵל נֵר שָׁלֵם שֶׁל חֵלֶב אוֹ שַׁעֲוָה כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּפָּסֵד הַנֵּר, אוֹ לִתְּנָהּ לְאֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁיַּדְלִיקֶנָּה לְעַצְמוֹ. וְטוֹעִין הֵן, שֶׁאֵינוֹ מֻתָּר לְטַלְטֵל כְּלִי שֶׁמְּלַאכְתּוֹ לְאִסּוּר, אֶלָּא כְּשֶׁצָּרִיךְ לִמְקוֹמָהּ שֶׁל הַכְּלִי אוֹ שֶׁצָּרִיךְ הַיִּשְׂרָאֵל לְגוּפוֹ שֶׁל הַכְּלִי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ דָּבָר הַמֻּתָּר בְּשַׁבָּת, כְּגוֹן קוּרְנָס לִפְצֹעַ בּוֹ אֱגוֹזִים וּכִדְלְעֵיל בְּסָעִיף ג'. [א]וּבְסֵפֶר מוֹר וּקְצִיעָה מַחְמִיר דַּאֲפִלּוּ נֵר שָׁלֵם וּלְצֹרֶךְ מְקוֹמוֹ, אָסוּר לְטַלְטֵל, שֶׁאֵין עָלָיו שֵׁם כְּלִי כְּלָל דְּלֹא חֲזֵי לַאֲכִילָה וּלְתַשְׁמִישׁ: ח (לה) בֵּין נִתְפָּרְקוּ בְּחֹל. פֵּרוּשׁ וְלֹא מִבַּעְיָא נִתְפָּרְקוּ בְּשַׁבָּת דְּמֻתָּר, דִּמוּכָנִין הֵן עַל גַּבֵּי אֲבִיהֶן כִּי עַיֵּיל שַׁבְּתָא, אֶלָּא אֲפִלּוּ בְּחֹל מֻתָּר, (לה) מִשּׁוּם דַּאֲכַתִּי כְּלִי הוּא שֶׁרָאוּי לְהִתְחַבֵּר עִם הַכְּלִי, וְעַל כֵּן מֻתָּר לְטַלְטְלָן (לו) אֲפִלּוּ מֵחַמָּה לְצֵל אֲפִלּוּ כְּשֶׁאֵין רְאוּיִין לִמְלָאכָה אַחֶרֶת כְּלָל. וְכָל זֶה בְּדַלְתוֹת הַכְּלִי דִּכְכִסּוּי כְּלִי חֲשׁוּבִין, (לז) אֲבָל בְּדַלְתוֹת הַבַּיִת אוֹ הַחַלּוֹנוֹת אַף עַל פִּי שֶׁרְאוּיִן לְאֵיזֶה תַּשְׁמִישׁ וְכִכְלִי חֲשׁוּבִין, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁלֹּא הוּכְנוּ לְכָךְ, אֲסוּרִים בְּטִלְטוּל, (לח) דִּסְתָמָן עוֹמְדִין לְהִתְחַבֵּר עִם הַבַּיִת, וְלָכֵן אָסוּר בֵּין נִתְפָּרְקוּ בְּחֹל וּבֵין בְּשַׁבָּת. וּדְלָתוֹת שֶׁל לוּל תַּרְנְגוֹלִין (לט) כְּדַלְתוֹת הַבַּיִת חֲשׁוּבִין גַּם לְעִנְיַן אִסּוּר טִלְטוּל. כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יט) כֵּלִים הַמֻּקְצִים שֶׁנִּשְׁבְּרוּ בְּשַׁבָּת, אַף עַל גַּב דְּעַכְשָׁו אֵין מֻקְצִים, אֲסוּרִים. וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר כְּגוֹן שֶׁהָיָה מֻקְצֶה מֵחֲמַת חֶסְרוֹן כִּיס, דִּכְשֶׁנִּשְׁבְּרָה שׁוּב אֵין מַקְפִּיד שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת בָּהֶם שׁוּם תַּשְׁמִישׁ אַחֵר, אִם כֵּן עַכְשָׁו אֵינָם מֻקְצִים, וּכְהַאי גַּוְנָא, אֲפִלּוּ הָכִי אֲסוּרִים

בֵּאוּר הֲלָכָה

ז * שֶׁנִּשְׁבְּרָה בְּחֹל. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק לא). וּמִכָּל מָקוֹם לְדַעַת הַיֵּשׁ אוֹמְרִים בְּסִימָן תצ"ה (ס"ד) דְּנוֹלָד אָסוּר בְּשַׁבָּת, מַחְמִירִין אֵיזֶה אַחֲרוֹנִים [הַבַּ"ח (ס"ד) וְט"ז (סק"ו) וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יח)] כְּשֶׁנִּשְׁבְּרָה בְּשַׁבָּת שֶׁלֹּא לְטַלְטֵל בִּרְשׁוּת הָרַבִּים מָקוֹם שֶׁאֵין מְצוּיִים כֵּלִים לְכַסּוֹת, עַיֵּן שָׁם טַעְמָם, וּלְדַעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם הַנַּ"ל (ס"ק טו, הובא לעיל בביה"ל ד"ה לשנם) גַּם בֶּחָצֵר אָסוּר לְדֵעָה זוֹ וְכַנַּ"ל. אַךְ כָּל זֶה אִם הַחֶרֶס הִיא קְטַנָּה שֶׁאֵין רָאוּי לִמְלַאכְתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה כְּלָל, אֲבָל אִם הוּא רָאוּי כְּגוֹן שִׁבְרֵי עֲרֵבָה לָצוּק לְתוֹכָן מִקְפָּה וּכְהַאי גַּוְנָא וְכַנַּ"ל, זֶה לִכְלֵי עָלְמָא לָאו נוֹלָד הוּא וּמֻתָּר לְטַלְטֵל בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אֲפִלּוּ כְּשֶׁנִּשְׁבְּרָה בְּשַׁבָּת, כֵּן מוּכָח בַּגְּמָרָא (קכד:):

* וְאִם זְרָקָהּ וְכוּ'. הַיְנוּ אֲפִלּוּ כְּשֶׁהִיא עֲדַיִן רְאוּיָה לִמְלַאכְתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה, וּרְאָיָה מִלְּקַמָּן סָעִיף י"ב גַּבֵּי שְׁיָרֵי מַחְצָלָאוֹת, דְּשָׁם רָאוּי לִמְלַאכְתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה כְּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא (קכה.), וַאֲפִלּוּ הָכִי אָסוּר כְּשֶׁזְּרָקָהּ [וְלֹא אָמְרִינַן דְּזֶה חָשִׁיב כִּכְלִי שָׁלֵם דְּשָׁם אֵינוֹ נַעֲשֶׂה מֻקְצֶה בִּזְרִיקָתוֹ מִשּׁוּם דְּבָטְלָה דַּעְתּוֹ כִּדְמוּכָח בַּתּוֹסָפוֹת דִּבּוּר הַמַּתְחִיל מַחְצֶלֶת עַיֵּן שָׁם]:

* לָאַשְׁפָּה. נִרְאֶה דְּלָאַשְׁפָּה לָאו דַּוְקָא, דְּהוּא הַדִּין אִם זְרָקָהּ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ לָרְחוֹב, וְאוֹרְחָא דְּמִלְּתָא נָקַט דְּאֵין דֶּרֶךְ לִזְרֹק לָרְחוֹב מְקוֹם הִלּוּךְ בְּנֵי אָדָם. וְאֶפְשָׁר דְּאִם הִנִּיחוֹ אֲחוֹרֵי הַדֶּלֶת גַּם כֵּן בִּכְלַל אַשְׁפָּה הוּא לְעִנְיַן טִלְטוּל, כְּמוֹ לְעִנְיַן טֻמְאָה לְדַעַת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי עֲקִיבָא בְּדַף כ"ט (ע"ב) [אַךְ הָרַמְבַּ"ם (כלים פכ"ב הכ"ב) פָּסַק שָׁם כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הֵפֶךְ מִמָּה שֶׁפָּסַק בְּפֵרוּשׁ הַמִּשְׁנָה (כלים פכ"ח מ"ב) דַּהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ], אַךְ לְפִי מַה שֶּׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י שָׁם דִּבּוּר הַמַּתְחִיל וּמַקְלֵי מִטַּלְנִיּוֹת, יֵשׁ לִדְחוֹת:

* מִבְּעוֹד יוֹם. וְאִם הַמּוֹצֵא אֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם נִזְרְקָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת אוֹ בְּשַׁבָּת, אֶפְשָׁר דְּיֵשׁ לְהָקֵל, עַיֵּן בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר דְּלָא בְּרִירָא לֵהּ מִלְּתָא בָּזֶה. וְכָל זֶה אִם הוּא מוּצְאָהּ בָּאַשְׁפָּה, אֲבָל אִם הוּא מוֹצְאָהּ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אוֹ בְּכַרְמְלִית שֶׁלֹּא בִּמְקוֹם הָאַשְׁפָּה בְּוַדַּאי יֵשׁ לְהָקֵל, אֶחָד דְּשֶׁמָּא לֹא נִזְרְקָה כְּלָל מִבַּיִת דִּלְמָא שֶׁבִּטְּלָהּ בָּזֶה, רַק שֶׁאֶחָד שָׁבַר כְּלִי בַּמָּקוֹם הַזֶּה, גַּם דְּשֶׁמָּא הַיּוֹם נִזְרְקָה, וְכֵן מוּכָח בַּגְּמָרָא (קכד:) בְּשַׁמַּעְתָּא דְּרָבָא דְּשָׁקַל חַסְפָּא בִּרְשׁוּת הָרַבִּים לְכַפֵּר בּוֹ מִנְעָלֵהּ דְּרָבָא, וְלֹא חָשַׁשׁ שֶׁמָּא נִזְרְקָה מִבְּעוֹד יוֹם:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ז (כט) גְּמָרָא (קכד:): (ל) רַשִׁ"י (ד"ה ורבא אמר אף ברה"ר): (לא) דַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות ד) וּמָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יז) וְתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (ס"ק כח) וְהַגְּרָ"א דְּלֹא כְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו שנשברה בחול): (לב) מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יח): (לג) תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת (ס"ק כט) וּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (ס"ק יח), וְהוֹכִיחַ כֵּן מִתְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי' פא) וְכֵן כָּתַב גַּם הַגְּרָ"ז (סל"ג). וּדְלֹא כִּדְמַשְׁמַע בְּדֶרֶךְ הַחַיִּים (דין מוקצה בכלים ס"ו) דְּנֵר שֶׁאֵינוֹ שָׁלֵם מִקְּרֵי צְרוֹרוֹת: (לד) מָגֵן אַבְרָהָם (שם): ח (לה) ט"ז (סק"ח) בְּשֵׁם הַתּוֹסָפוֹת (קכב: ד"ה אדרבא): (לו) פְּרִי מְגָדִים (מש"ז סק"ח): (לז) רַמְבַּ"ם (פכ"ה ה"ו): (לח) רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר: (לט) אֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק כא) בְּשֵׁם אֲגֻדָּה (פי"ז סי' קנב):

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו"ע הרב (סל"ג) מתיר לטלטל נר לצורך גופו או מקומו.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

ת שם קכ"ו (ע"ב) במשנה ובגמרא וכתנא קמא, לפרוש הר"ן (דף מח: ד"ה והקשה) לדעת הרי"ף והרמב"ם בפרק כ"ה (הי"ג) והרב המגיד שם בשם הרשב"א (קכה. ד"ה אמר). א שם במשנה קכ"ב (ע"ב).

של שדה תבה ומגדל, יכולים (לו) לטלה מהם, ואסור להחזירה גזרה (לז) שמא יתקע. (לח) ושל לול של תרנגולים אסור בין לטל בין להחזיר, (לט) דכיון (יח) דמחבר לקרקע (מ) אית בה בנין וסתירה: י תכסוי (מא) בור ודות (מב) * אין נטלים אלא אם כן יש להם בית אחיזה, דאז מוכח שהוא כלי. ושל כלים, אפלו הם (מג) מחברים (יט) בטיט, יכולים לטלם אפלו אין להם בית אחיזה, (מד) * והוא שתקנם ועשה בהם מעשה (מה) והכינם לכך, או שנשתמש בהם מבעוד יום. וכסוי חביות הקבורות בקרקע לגמרי, צריכות בית אחיזה: יא (מו) אמחט שלמה מתר לטלטלה לטל בה את

באר היטב

ט (יח) דמחבר. ואם כן גם החלונות אסור לטל או להחזיר. מגן אברהם (ס"ק כב). עין סימן שי"ג סעיף ה': י (יט) בטיט. פרוש הכלי מחבר למטה לקרקע בטיט:

באור הלכה

י * אין נטלים. עין במשנה ברורה (ס"ק מב) שכתבנו בשם המגן אברהם דהכונה אפלו בטלטול בעלמא, וכן מוכח משבת קכ"ה (ע"א) אמר רבינא כמאן מטלטלינן האידנא, משמע מזה דכסוי בור ודות אפלו בטלטול אסור, וכן מוכח מהרמב"ם (פכ"ה הי"ג עיי"ש) והר"ן (מח: ד"ה כמאן עיי"ש) וכן כתב בלבושי שרד, ולפלא על הפרי מגדים שכתב במשבצות זהב (סק"י) להפוך [ובאשל אברהם (ס"ק כג) מסתפק בזה], וכן כתב בדרך החיים (דין טלטול מוקצה בכל פרטיו סי"ט) כדברינו. אך האמת שדחקו להפרי מגדים, דלמה יאסר בטלטול, אחרי דתורת כלי עליו. ולעניות דעתי נראה פשוט, דאחרי שבור ודות הם ענין קרקע, השוו כסוי בור ודות לדלתות הבית, וכבר ידוע מה שכתב הרמב"ם (פכ"ה ה"ו) בדלתות הבית, דאף על פי שהם כלים מכל מקום אסורים בטלטול, לפי שלא הוכנו לטלטל, רצונו לומר שהם עומדים רק למלאכתן להתחבר עוד להבית ולא להשתמש בהן, והכי נמי בעניננו הם עומדים רק לכסוי הבור ולא להשתמש בהן. והנה הרב המגיד כתב שם על דברי הרמב"ם וזה לשונו, אבל רש"י כתב בריש פרק כל הכלים (ד"ה ואע"פ שנתפרקו) ואינן דומין לדלתות הבית לפי שאינן מן המוכן שאינן כלי, עד כאן לשון הרב המגיד, ומשמע דאלו היה על הדלתות שם כלי, גם הם היו מתרים בטלטול. ונראה לי שמסוגיא זו גופא הוכיח הרמב"ם את דינו בדלתות, היינו מדאסרו כסויי קרקעות בשאין להם בית אחיזה אף שתורת כלי עליהן, ועל כרחך דבדבר דשיך לקרקע דלת או כסוי, לא שיך שם כלי להבטל ממנה שם מקצה. וכן משמע דעת הר"ן (שם) להדיא, דבשאין להם בית אחיזה אף שיש תורת כלי עליהם, אסור. והנה לדעת רש"י הנ"ל, בדלתות וגם בכסוי קרקעות יהיה מתר בטלטול היכא דתורת כלי עליו, אף כשאין לו בית אחיזה, והסוגיא שאוסרת איירי רק לטלה מן הבור, והא דקאמר לעיל דף קכ"ה (ע"א) כמאן מטלטלינן האידנא וכו', לאו דוקא הוא, והכונה לטלטלה מן התנור. אי נמי דהכונה אפלו היכא שנתפרקה מן התנור בשבת, דזה אסור אם היה אסור לטל מן התנור, משום מגו דאתקצאי לבין השמשות. אבל כל זה הוא דחק קצת, ולכך הוכיח הרמב"ם מזה להחמיר גם בדלתות וכנ"ל:

* **והוא שתקנם וכו'. עין בבאור הגר"א שכתב דזה קאי על אלו שאין להם בית אחיזה. וכונתו דאלו היה להם בית אחיזה, הרי זה גופא הוא הכנה שיהיה כסוי להכלי, ומה צריך עוד.** דבשלמא לדעת רש"י (קכו: ד"ה א"ר יוחנן) דתורת כלי היינו שיהיה ראוי לתשמיש לדבר אחר ניחא, אבל לפי מה שפסק השלחן ערוך (כאן, עיין פמ"ג מש"ז סק"י) כדעת התוספות (קכו: ד"ה וכי) דדי במה שיהיה מוכן לכסוי דבזה לבד הוסר מעליהן שם מקצה, הלא די במה שיש להן בית יד לאחז בו לכסות. **אבל ראיתי באליה רבה** (ס"ק כג) **שהקשה על זה מגמרא מפרשת קכ"ו ריש עמוד ב', דמשמע שם דאף שיש להן בית אחיזה בעינן שיהיה תורת כלי עליהן. ואולי לדעת הגר"א קאי רבי יוחנן רק על סיפא דמלתא דרבי יוסי, בסתם כלים,** והא דמביא הגמרא ריש המשנה, הוא כמו שהיה כתוב תבת וכו', והרבה איתא כעין זה בש"ס. אי נמי דהגמרא איירי רק בשיש להן בית אחיזה בתולדה, וכמו שנזכר במפרשים סברא זו, אבל זהו דחק ויותר טוב כמו שכתבנו:

משנה ברורה

משום מגו דאתקצאי לבין השמשות אתקצאי לכלי יומא: ט (לו) לטלה. דאין בנין וסתירה בכלים: (לז) שמא יתקע. ביתד או במסמר בחזקה, (מ) וחיב משום מכה בפטיש דהוי לה גמר מלאכה. (מא) ויש אומרים דיש גם בכלים משום בונה היכא דהוא עושה על ידי תקיעה דהוא מעשה אמן: (לח) ושל לול וכו'. הוא (מב) בנין העשוי לתרנגולין: (לט) דכיון דמחבר לקרקע וכו'. ומחיב משום בונה, ואם כן גם החלונות אסור לטל ולהחזיר דמחברין הם, א]ואפלו על ידי אינו יהודי אסור משום שבות [ט"ז לקמן בסימן שי"ג (סק"ה), עין שם מה שנכתב בבאור הלכה בזה]: (מ) אית בה וכו'. צריך לומר דלול דהכא מירי כגון שבנאה מתחלה במחבר לקרקע, דאם היתה מתחלה כלי בפני עצמו אלא שחברה אחר כך לקרקע, דינו כמו שיתבאר בסעיף י' בכלי המחבר לקרקע בטיט עין שם, כן כתב בספר תוספת שבת (ס"ק לג). אבל בפרי מגדים (מש"ז סק"י) כתב, דשאני התם דהוא כסוי בעלמא, אבל הכא דיש ציר להדלת חמיר טפי, ואפלו כשיש בית אחיזה להדלת אסור, עין שם: י (מא) בור ודות. בור (מג) בחפירה, ודות בבנין, ב]והוא גם כן בתוך הקרקע (מד) אלא שלמעלה קצת גלוי: (מב) אין נטלים. אף (מה) שתקנם ועשה בהם מעשה המוכיח שעומד לכסות או שמשתמש בהם תמיד לזה, דבזה הוסר מעליהם שם מקצה וכדלקמן בסעיף כ"ב, אפלו הכי אסור כאן, דכיון דהם כסוי קרקעות (מו) הוי כבונה אם מכסה אותם או כסותר אם נוטל הכסוי, מה שאין כן כשיש להם בית יד לאחז בם, מוכח דהוא כלי ולמשקל ואהדורי עביד, ולא הוי כבונה וסותר. ועין במגן אברהם (ס"ק כג) שבאר דמה שכתב המחבר אינם נטלים, היינו דאסורים אפלו בטלטול בעלמא אפלו אם נתפרקו כבר מערב שבת מן הבור, וכל שכן דאסור לטלם מן הבור, והטעם דכיון דהם עומדים ומוכנים לכסוי קרקעות, אינם מן המוכן לטלטל אף שתורת כלי עליהם: (מג) מחברים בטיט. רצונו לומר שהכלי מחבר לקרקע בטיט מלמטה. ואף דבעלמא מחבר לקרקע הוי הוא כקרקע, הכא כיון דכסוי אינו מחבר בציר להכלי, והכלי מגלה למעלה, לא מחזי כבונה, מה שאין כן בכסוי חביות הקבורות בקרקע, כיון דהם טמונות כלן בקרקע גזרו רבנן אטו כסוי בור ודות: (מד) והוא שתקנם וכו'. קאי על כל כסוי כלים: (מה) והכינם לכך. היינו שהכינם לכסות הכלי, והוא הדין אם לא עשה בהם מעשה כלל רק שיחדו מערב שבת לכסוי גם כן סגי, דבכל זה הוסר שם מקצה וכדלקמן בסעיף כ' גבי חריות [תוספת שבת (ס"ק לו)]: יא (מו) מחט וכו'. הוא מחט מיחד לתפירה והוי ככל כלי שמלאכתו לאסור, ומתר לטלטל לצרך גופו, דהינו לטל הקוץ (מז) או שנוקב בה את המרסא להוציא ממנה לחה. (מח) והוא הדין שמתר לתחב בה את המלבושים לחברן בעת הדחק, ואם הוא במקום שאסור לצאת בו בשבת כבר מבאר לעיל בסימן ש"ג סעיף ט' דאסור. ועין (שם) בסעיף י"ח ובמה

שער הציון

ט (מ) רש"י (קכב: ד"ה גזירה): (מא) ר"ן (מז. ד"ה ת"ר) לפרוש הרי"ף (מז.), והרמב"ם (פכ"ב הכ"ה): (מב) רש"י (שם ד"ה לול): י (מג) רש"י בערובין ק"ב (ע"ב ד"ה של בור): (מד) פרי מגדים (מש"ז סק"י): (מה) עין בפרי מגדים (מש"ז סק"י, א"א ס"ק כג). וכפי מה שכתבתי מוכח מלשון הרמב"ם (פכ"ה ה"ג עיי"ש) והר"ן (מח: ד"ה כמאן עיי"ש) וכן כתב הלבושי שרד, ולפי מה שבאר המגן אברהם (ס"ק כג) דכונת השלחן ערוך הוא לענין טלטול, מוכח כדברינו גם מלשון השלחן ערוך: (מו) רש"י (קכו: ד"ה בכיסוי). **ועין בפרי מגדים** (מש"ז סק"י) **שכתב דכונת רש"י הוא דנראה כבונה, ולא בונה ממש,** כיון דאין בכסוי ציר כי אם מנח כך למעלה: יא (מז) כן מוכח בשבת ק"ז עמוד א' עין שם: (מח) ש"ג סעיף י"ח וי"ט עין שם:

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו"ע הרב (סי' שי"ג סי"ז) כתב דלהסוברים שסותר אינו חייב אלא א"כ כוונתו שהבנין השני יהיה יותר טוב מהראשון א"כ הכא הוי שבות דשבות במקום צער ולכן אין צריך למחות ביד המקילין, ומ"מ כל אדם יחמיר לעצמו. **ב]** במשנ"ב משמע שאם אינו בנוי בתוך הקרקע דינו ככיסוי כלים. ובשו"ע הרב (סל"ז) כתב: תנורים שלנו הבנויים ע"ג קרקע דין כיסויים ככיסוי דות שצריך בית אחיזה, אבל כלי שאינו קבור בקרקע לגמרי אע"פ שהוא מחובר לקרקע כגון תנורים שבימיהם שהיו כקדרה ומחוברים למטה בטיט אין כיסויים צריך בית אחיזה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah